

Dijital Çağda Melamilik: Görünürlük Kültürüne Karşı Bir Maneviyat Modeli

TÜBİTAK ID TBTK-0230-5934 Gülden Bengü Bilgin

Melamilik Kültürünü Yaşatma Derneği Yayını

Haziran 2026 İstanbul

Bu akademik çalışma, İslam tasavvuf geleneğinin köklü ekollerinden biri olan Melamiliğin temel ilkelerini dijital çağın görünürlük kültürü bağlamında ele almakta; bireylerin kimlik, mahremiyet ve anlam arayışlarına yönelik bu kadim geleneğin sunduğu alternatif perspektifleri derinlemesine incelemektedir.

Melamilik Kültürünü Yaşatma Derneği, 2026 yılında kurulmuştur. İlk Melami olarak kabul ettiğimiz Hz. Adem As'ın (ilk Adem Hz. Muhammed (sav) dir) izinden giden Melamiler olarak bu kültürü yaşatmak amacıyla yola çıktık.

Özet

Dijital çağ, bireyleri sosyal medya platformları aracılığıyla sürekli görünür olmaya, kendilerini sergilemeye ve dijital kimliklerini yönetmeye zorlamaktadır. Beğeni sayıları, takipçi metrikleri ve çevrim içi prestij unsurları, modern toplumda yeni bir sosyal sermaye biçimi oluşturmuş; bu durum mahremiyet kaybı, benlik algısında bozulmalar ve gösteriş odaklı yaşam tarzlarının yaygınlaşması gibi derin toplumsal sorunları beraberinde getirmiştir.

Bu çalışma, İslam tasavvuf tarihinin özgün ekollerinden biri olan Melamiliğin temel ilkelerini dijital kültürün görünürlük eksenli yapısıyla karşılaştırmalı olarak incelemektedir. Kökenleri Horasan bölgesine dayanan Melamî gelenek; kişinin manevî olgunluğunu gizlemesini, toplumsal övgüden kaçınmasını ve nefsini sürekli sorgulamasını esas almaktadır. Bu ilkelerin — riyadan kaçınma, gizlilik, samimilik ve varlık içinde yokluk anlayışı — dijital çağın teşhircilik kültürüne karşı güçlü bir eleştirel perspektif sunduğu öne sürülmektedir.

Çalışmada ayrıca yapay zekâ destekli toplumların getirdiği etik sorunlar, dijital yönetim ve siber güvenlik kültürü bağlamında Melamî sorumluluk anlayışının güncelliği tartışılmaktadır. Sonuç olarak Melamilik, dijital detoks, içsel farkındalık ve kimlik bütünlüğü gibi günümüz insanının temel ihtiyaçlarına yanıt üretebilecek kadim ve yenilikçi bir maneviyat modeli olarak değerlendirilmektedir.

Bu çalışma, Melamilik Kültürünü Yaşatma Derneği'nin akademik yayın programı kapsamında hazırlanmıştır.

Abstract

The digital age compels individuals to be continuously visible through social media platforms, to display themselves, and to manage their digital identities. Metrics such as likes, follower counts, and online prestige have formed a new type of social capital, bringing with it serious societal problems including loss of privacy, distortions in self-perception, and the proliferation of performative lifestyles.

This study comparatively examines the foundational principles of Malamiyya — one of the distinctive schools of Islamic Sufi tradition — against the visibility-centered structure of digital culture. Rooted in the Khorasan region, the Malami tradition emphasizes concealing one's spiritual maturity, avoiding social praise, and continuously questioning the ego (nafs). It is argued that these principles — avoidance of ostentation (riya), secrecy, sincerity, and the understanding of annihilation within existence — offer a powerful critical perspective against the exhibitionist culture of the digital age. The study ultimately presents Malamiyya as an ancient yet innovative model of spirituality capable of addressing the contemporary human needs of digital detox, inner awareness, and identity integrity.

Editörden

Bu çalışma, 3. Devre Melamî piri **Seyyid Muhammed Nûrî'l-Arabî Hazretleri**'nin silsilesinden gelen **Davut Yılmaz Hazretleri**'nin halifesi; günümüzde Melamilik kültürünü yaşatma misyonunu sürdüren **Melamilik Kültürünü Yaşatma Derneği**'nin kurucusu ve Genel Başkanı **Sayın Suat Çukur** önderliğinde hazırlanmıştır. Dernek çatısı altında bir araya gelen üyeler tarafından bu çalışmaya benzer pek çok akademik ve kültürel çalışmanın önümüzdeki dönemde de gerçekleştirileceği bilinmektedir.

Anahtar Kelimeler

Bu çalışmada ele alınan temel kavramlar aşağıda belirtilmiştir:

Melamilik

İslam tasavvufunun özgün ekollerinden biri; manevi olgunluğun gizlenmesi ve riyadan kaçınma ilkesine dayanan irfan geleneği.

Görünürlük Kültürü

Dijital platformlarda bireylerin sosyal varlıklarını sürekli olarak sergilediği, beğeni ve onay arayışıyla şekillenen çağdaş kültürel paradigma.

Dijital Kimlik

Bireylerin sosyal medya ve çevrim içi platformlarda inşa ettiği, gerçek benlikten kopuk olabilecek sanal kimlik temsilleri.

Riya

İslam ahlak felsefesinde gösteriş ve ikiyüzlülük anlamına gelen kavram; Melamî geleneğin mücadele ettiği temel manevî tehlike.

Nefis Muhasebesi

Bireyin kendi iç dünyasını, niyet ve eylemlerini sürekli sorgulaması; Melamî geleneğin özeleştirici anlayışının temeli.

Dijital Etik

Yapay zekâ ve dijital teknolojilerin kullanımında insan onurunu, mahremiyeti ve toplumsal sorumluluğu esas alan normatif çerçeve.

Çalışma ayrıca **fenâ ve bekâ**, **mahremiyet**, **dijital teşhircilik**, **tasavvuf** ve **Melamet neşesi** gibi kavramları da kapsamlı biçimde ele almaktadır.

Giriş

İnsanlık tarihi boyunca bireylerin toplum içerisindeki konumları, görünürlük düzeyleri ve sosyal statüleri farklı araçlar üzerinden şekillenmiştir. Geleneksel toplumlarda bu süreç aile, meslek, ekonomik güç veya sosyal çevre üzerinden gerçekleşirken, dijital çağda görünürlük büyük ölçüde sosyal medya platformları aracılığıyla üretilmektedir. Günümüzde bireyler yalnızca yaşamlarını sürdürmekle kalmamakta, aynı zamanda yaşamlarını sürekli olarak paylaşmakta, sergilemekte ve dijital ortamda yeniden inşa etmektedir. Böylece görünür olmak, birçok kişi için var olmanın ve kabul görmenin temel şartlarından biri haline gelmiştir.

Sosyal medya platformlarının yaygınlaşmasıyla birlikte beğeni, takipçi sayısı, paylaşım etkileşimleri ve dijital prestij unsurları yeni bir toplumsal sermaye biçimi oluşturmuştur. Bu durum bireyleri sürekli olarak daha fazla görünür olmaya, dikkat çekmeye ve çevrim içi kimliklerini yönetmeye yöneltmektedir. Ancak görünürlük üzerine kurulu bu yapı, mahremiyet kaybı, benlik algısında bozulmalar, dijital bağımlılık ve gösteriş odaklı yaşam tarzlarının yaygınlaşması gibi çeşitli sorunları da beraberinde getirmektedir.

İslam düşünce tarihinde önemli bir tasavvuf ekolü olan Melamilik, tam da bu noktada dikkat çekici bir alternatif sunmaktadır. Kökenleri Horasan bölgesine kadar uzanan Melamî gelenek, kişinin manevi olgunluğunu sergilemek yerine gizlemesini, toplumsal övgüden kaçınmasını ve nefsini sürekli sorgulamasını esas almaktadır. Melamîler için önemli olan insanların takdiri değil, kişinin kendi iç dünyasında hakikatle kurduğu samimi ilişkidir. Bu yönüyle Melamilik, modern çağın görünürlük ve teşhir eksenli kültürüne karşı güçlü bir eleştirel perspektif sunmaktadır.

Bu çalışmanın amacı, Melamiliğin temel ilkelerini dijital çağın görünürlük kültürü bağlamında incelemek ve günümüz insanının karşı karşıya kaldığı kimlik, mahremiyet ve anlam sorunlarına yönelik potansiyel katkılarını ortaya koymaktır. Çalışmada öncelikle Melamiliğin tarihsel gelişimi ve temel kavramları ele alınacak, ardından dijital kültürün görünürlük merkezli yapısı incelenecek ve son olarak Melamî düşüncenin günümüz dijital topluma sunduğu alternatif yaklaşım değerlendirilecektir.

1. Melamiliğin Tarihsel Arka Planı

Horasan Ekolü (9. Yüzyıl)

Melamet hareketinin ilk sistemli biçimi Horasan'da ortaya çıktı. Hamdun el-Kassâr ve Ebû Hafs el-Haddâd gibi isimler melamet anlayışını teorize etti.

Anadolu'da Yayılış (13-15. Yüzyıl)

Moğol istilası sonrası göç dalgasıyla Melamî düşünce Anadolu'da zemin buldu; Hacı Bektaş Velî ve diğer şahsiyetlerle yerel geleneklerle bütünleşti.

1

2

3

4

Klasik Tasavvuf Dönemi (10-12. Yüzyıl)

Sülemî'nin *Risâletü'l-Melâmetiyye* adlı eseri, Melamiliği sistematik bir ekol olarak belgeledi. Melamet anlayışı Orta Asya'dan Anadolu'ya taşındı.

Nûrû'l-Arabî Ekolü (19. Yüzyıl)

Seyyid Muhammed Nûrû'l-Arabî Hazretleri (1813-1888), Melamiliğin 3. devresi olarak kabul edilen Nûriyye kolunun piridir. Üsküp/Tikveş'te doğan Nûrû'l-Arabî, Melamî geleneği sistematik bir düşünce ekolüne dönüştürmüş; vahdet-i vücud anlayışını Melamî ahlakıyla harmanlayan özgün bir maneviyat yorumu geliştirmiştir. Silsilesi günümüze kadar kesintisiz sürmüştür.

Melamet Kavramı ve Kökeni

Arapça *lâme-yelûmu* kökünden türeyen "melamet" kavramı, sözlük anlamıyla "kınamak, kötülemek" demektir. Tasavvuf terminolojisinde ise bireyin manevi makamını ve ibadetlerini toplumdan gizleyerek hem başkalarının takdirinden hem de kendi nefsinin kibrinden korunmasını ifade eder. Melamî kişi, dışarıdan sıradan hatta kusurlu biri olarak görünürken içte derin bir manevî olgunluğu taşır.

Anadolu'da Melamilik Geleneği

Anadolu'daki Melamî gelenek; zahîrî şekilcilikten uzak, batınî derinliği esas alan bir maneviyat anlayışıyla yerel İslam kültürüne özgün bir boyut katmıştır. Osmanlı döneminde zaman zaman baskıyla karşılaşan Melamîler, bu baskıyı bile bir "melamet" olarak algılayıp içselleştirmiş; toplumsal kınamayı manevi olgunluk yolunda bir sınav olarak kabul etmişlerdir. Bu tavır, Melamî geleneğin en ayırt edici özelliklerinden biridir.

Nûrû'l-Arabî Ekolü ve Günümüze Uzanan Silsile

Nûrû'l-Arabî Ekolü, kurumsal tarikat yapısından bağımsız, içsel olgunluğu esas alan Melamî geleneği 19. yüzyıldan itibaren yeniden canlandırmıştır. Bu ekol; Davut Yılmaz Hazretleri aracılığıyla günümüze taşınmış, silsilenin halifesi R.Suat Çukur önderliğinde Melamilik Kültürünün Yaşatma Derneği çatısı altında yaşatılmaya devam etmektedir.

2. Melamiliğin Temel İlkeleri

Melamilik, birbirini tamamlayan ve bütüncül bir maneviyat anlayışı oluşturan çok katmanlı ilkelere dayanmaktadır. Bu ilkeler, yüzyıllar boyunca Melamî düşünürler tarafından işlenmiş ve hem bireysel hem toplumsal boyutları olan derin bir ahlak felsefesi olarak geliştirilmiştir.

Riyadan Kaçınma (ihlâs)

Manevi amellerin gizlenmesi ve ihlâsın korunması esastır. Melamî, ibadet ve taatini başkalarına göstermekten kaçınır; övgü ve takdirin nefsi kibre sürükleyeceğini bilir. Gerçek ihlâs, amelin yalnızca Hakk için yapılmasını gerektirir.

Nefsi Kınama (Melamet)

Kişinin kendi nefsinin sürekli sorgulaması ve eleştirmesi, Melamî anlayışın merkezinde yer alır. Nefs, hiçbir zaman tam anlamıyla olgunlaşmış kabul edilmez; sürekli bir iç hesaplaşma hali, manevî yolun vazgeçilmez unsurudur.

Gizlilik İlkesi (Ketm)

Manevi makam, hal ve tecellilerin başkalarından saklanması zorunludur. Ketm ilkesi, manevî deneyimin kamuoyuna açılmasını reddeder; zira bu açılım hem manevî makamın zarar görmesine hem de gurur ve kibrin kapısının aralanmasına yol açar.

Toplumsal Kınamayı Kabullenme

Dışarıdan gelen eleştiri, küçümseme ve kınama; Melamî için bir sınav ve olgunlaşma vesilesidir. Toplumun olumsuz bakışı, manevî yolun bir parçası olarak içselleştirilir ve sabırla karşılanır. Bu tavır, Melamîyi halk nazarında değer arayışından özgürleştirir.

Zahirde Sıradanlık, Batında Derinlik

Melamî, dışarıdan bakıldığında sıradan, hatta kusurlu biri olarak görünür; ancak içte derin bir maneviyat ve irfan taşır. Bu zıtlık bilerek sürdürülür: Görünürdeki basitlik, içteki zenginliği koruma kalkandır.

Kurumsal Şekilcilikten Uzaklık

Tekke, zaviye, unvan ve hiyerarşi gibi kurumsal yapılar Melamî anlayışta ikincil kalır ya da reddedilir. Manevî deneyim, içsel ve doğrudan bir boyut taşımalıdır. Bayramî-Melamî geleneği bu ilkeyi en belirgin biçimde hayata geçirmiştir; toplantılarını sıradan mekânlarda, eşitlikçi bir ruhla sürdürmüştür.

3. Dijital Çağ ve Görünürlük Kültürü

Dijital teknolojilerin ve sosyal medya platformlarının toplumsal hayata entegrasyonu, bireylerin kendi kimliklerini algılama ve sunma biçimlerini köklü biçimde dönüştürmüştür. Bu dönüşüm yalnızca iletişim alışkanlıklarını değil; öz-saygı, toplumsal tanınma ve anlam üretme mekanizmalarını da derinden etkilemiştir.

3.1. Sosyal Medya ve Dijital Benlik

Sosyal medya platformları, bireylere kendi yaşamlarını seçici biçimde sunma imkânı tanımaktadır. Bu seçici sunum süreci zamanla gerçek benlik ile dijital benlik arasında derin bir kopukluk yaratmaktadır. Sosyolog Erving Goffman'ın "izlenim yönetimi" kuramı bağlamında değerlendirildiğinde, sosyal medya bu yönetimin teknolojik olarak güçlendirilmiş ve süreklilik kazanmış bir biçimini temsil etmektedir. Bireyler adeta sürekli aktif olan bir sahnede performans sergilemekte, izleyici kitlesinin beklentilerine göre kendilerini yeniden biçimlendirmektedir.

3.2. Beğeni Ekonomisi ve Onay Arayışı

Platformların algoritmik yapısı, beğeni ve etkileşim sayılarını merkeze alarak bireyleri sürekli onay arayışına yönlendirmektedir. Nörobilimsel araştırmalar, sosyal medya bildirimlerinin dopaminerjik ödül sistemlerini tetiklediğini ortaya koymakta; bu durum dijital onay arayışını psikolojik bir bağımlılık döngüsüne dönüştürmektedir. Bu bağımlılık yapısı içinde birey, gerçek değer ve anlamı içeriden değil dışarıdan —başkalarının tepkilerinden— almaya başlar.

3.3. Gösteriş Tüketimi ve Dijital Kimlik İnşası

Thorstein Veblen'in "gösteriş tüketimi" kavramı, dijital çağda yeni bir boyut kazanmıştır. Artık lüks malların sergilenmesiyle sınırlı kalmayan bu olgu, seyahat fotoğrafları, beslenme alışkanlıkları, fitness rutinleri ve entelektüel tüketim pratiklerinin de dijital platformlarda sergilenmesini kapsamaktadır. Kimlik, sahip olunan şeylerle değil; "paylaşılan şeyler" üzerinden tanımlanmaktadır. Böylece yaşam deneyimleri, özünde değerli oldukları için değil; sosyal görünürlük sağladıkları için anlam kazanmaktadır.

3.4. Mahremiyetin Dönüşümü

Dijital çağın belki de en köklü dönüşümlerinden biri mahremiyet anlayışında yaşanmaktadır. Geleneksel toplumlarda mahremiyet, korunması gereken bir değer ve kişisel özgürlüğün temeli olarak görülürken; dijital kültürde mahremiyet giderek gereksiz ya da şüphe uyandırıcı bir tutum olarak algılanmaya başlanmıştır. "Gizleyecek bir şeyin yoksa neden saklıyorsun?" sorusu, mahremiyeti savunanları savunma pozisyonuna sokulan bir söylem haline gelmiştir.

4. Melamilik Perspektifinden Dijital Toplumun Analizi

Melamî düşüncenin temel ilkeleri, dijital çağın görünürlük kültürüyle karşılaştırmalı olarak ele alındığında son derece aydınlatıcı bir analitik çerçeve sunmaktadır. Bu bölüm, Melamî geleneğin dijital toplumun temel sorunlarını nasıl adlandırdığını ve bu sorunlara nasıl yanıt ürettiğini incelemektedir.

4.1. Görünür Olma Baskısına Karşı İçsel Derinlik

Melamî gelenek, insanın değerinin toplumsal görünürlüğünden değil iç dünyasının derinliğinden kaynaklandığını savunur. Dijital kültürde "var olmak" görünmekle özdeşleştirilirken Melamî perspektif tam tersini önerir: Gerçek varlık, içsel hakikatle kurulan ilişkide anlam kazanır. Bu bakış açısı, bireyin kendini sürekli sergileme zorunluluğundan kurtararak daha sahici ve özgürlükçü bir varoluş biçimine kapı aralar. İçsel derinlik, dışsal onayın yerini alan ve onu gereksiz kılan bir doyum kaynağıdır.

4.2. Dijital Teşhircilik ve Melamî Eleştiri

Melamîler açısından sosyal medyanın teşhircilik kültürü, riyânın çağdaş ve teknoloji destekli bir versiyonudur. Manevi deneyimlerin, dua ve ibadetlerin, hatta yardım ve hayır eylemlerinin dijital platformlarda paylaşılması; özünde samimi niyetlerle başlasa dahi zamanla toplumsal onay arayışının aracına dönüşmektedir. Melamî eleştiri bu noktada yalnızca dindar içeriklere değil; kimliğin tüm boyutlarını kapsayan bir sergileme kültürüne yöneliktir. Paylaşılan her içerik, kaçınılmaz olarak bir izlenim yönetimi pratiği haline gelmektedir.

4.3. Algı Yönetimi, İmaj ve Hakikat Sorunu

Dijital kimlik inşası, bireylerin gerçek hayatlarıyla dijital sunumları arasında büyüyen bir uçuruma yol açmaktadır. Melamî anlayış bu uçurumu, nefsanî kibre dayalı bir yanılsama olarak tanımlar. İmaj yönetimi, insanın hakikatle değil kurgusal bir benlikle özdeşleşmesine neden olur; bu ise Melamî perspektiften görülen en derin manevî krizlerden biridir. Hakikat, görünenden değil görünmezden akar.

4.4. Dijital Mahremiyet ve Melamet Anlayışı

Melamilik, mahremiyeti bir utanç ya da saklanma ihtiyacı olarak değil; hakikatin korunması gereken kutsal bir alanı olarak yorumlar. Bu çerçevede dijital mahremiyet savunusu, yalnızca kişisel verilerin korunması değil; bireyin iç dünyasının, manevî hayatının ve gerçek kimliğinin ticarileşmiş platformların müdahalesinden arındırılması anlamına gelir. Melamet geleneği, modern mahremiyet hukukunun çok ötesine geçen bir "ruh mahremiyeti" anlayışı sunar.

5. Yapay Zekâ, Dijital Etik ve Melamilik

Yapay zekâ teknolojilerinin toplumsal hayata entegrasyonu, insanlığın karşı karşıya kaldığı en kapsamlı dönüşümlerden birini temsil etmektedir. Bu dönüşüm yalnızca ekonomik ve teknolojik boyutlarıyla değil; insan kimliği, ahlakî sorumluluk ve manevî değerler açısından da köklü sorular doğurmaktadır. Melamî perspektif, bu sorulara özgün ve derinlikli yanıtlar üretme kapasitesi taşımaktadır.

5.2. Yapay Zekâ Destekli Toplumlarda Manevî Değerler

Algoritmik sistemlerin önyargıları, veri manipölasyonu ve dijital gözetim pratikleri, bireysel özerkliği ve toplumsal adaleti derinden tehdit etmektedir. Melamî etik bu bağlamda tevazuyu, şeffaflığı —yalnızca başkalarına değil kendine karşı— ve güç iddiasından vazgeçmeyi temel değerler olarak öne çıkarır. Yapay zekânın güç potansiyeli, Melamî anlayışta tam da en dikkatli biçimde yönetilmesi gereken bir nefsanî tehlike olarak görülür.

5.3. Dijital Yönetişim ve Melamî Sorumluluk

Melamî sorumluluk anlayışı, bireyin kendi eylemlerini ve niyetlerini sürekli sorgulaması esasına dayanır. Bu ilke, dijital yönetim alanına uyarlandığında; teknoloji şirketlerinden politika yapıcılara kadar tüm aktörlerin kararlarını toplumsal beklentilerden değil, sahici etik bir bilinçten hareketle almasını öngörür. Görünürlük ve prestij kaygılarından arınmış bir yönetim anlayışı, Melamî ilkelerle doğrudan örtüşmektedir.

5.4. Siber Güvenlik Kültüründe Tevazu ve Sorumluluk

Siber güvenlik alanında en büyük güvenlik açıkları çoğunlukla teknik değil insan kaynaklıdır: Kibir, ihmal ve onay ihtiyacı, bireyleri manipölasyona açık hale getirmektedir. Melamî tevazu anlayışı —kişinin sınırlarını bilmesi, kendi açıklarını kabul etmesi ve onay arayışından vazgeçmesi— siber güvenlik kültürünün insan boyutuna güçlü bir etik temel sunmaktadır.

6. Melamiliğin Günümüz İnsanına Sunduğu İmkânlar

Melamilik, yüzyıllar öncesinin manevî pratiği olmaktan çıkarak dijital çağın temel varoluşsal sorunlarına yanıt üretebilecek canlı bir düşünce geleneği olarak öne çıkmaktadır. Bu bölüm, Melamî ilkelerin günümüz insanının dört temel ihtiyacına nasıl karşılık verdiğini ele almaktadır.

6.1. Dijital Detoks ve İçsel Farkındalık

Melamî gelenek, dünyayla ilişkiyi kesmeden dünyaya bağımlılıktan özgürleşmeyi mümkün kılan bir model sunar. Dijital detoks uygulamaları, bu perspektiften yalnızca bir teknik pratik değil; nefsin dışsal uyaranlara olan bağımlılığını kıran bir manevî disiplin olarak anlaşılabılır. Teknoloji kullanımında bilinçli sınırlar koymak, Melamî anlayışta özeleştirinin güncel bir biçimini temsil etmektedir.

6.2. Kimlik ve Anlam Arayışı

Dijital kimlik krizinin temelinde, bireyin değerini dışsal onaydan türetme eğilimi yatmaktadır. Melamî perspektif bu krize radikal bir çözüm önerir: Kimlik inşa edilecek değil, keşfedilecek bir hakikattir. Bireyin toplumsal onaydan ve dijital performanstan bağımsız bir iç değer duygusu geliştirmesi; Melamî anlayışta manevî olgunluğun hem yolu hem de ürünüdür. Bu anlayış, kimliği sabit ve dışsal değil; akışkan ve içsel olarak yeniden tanımlar.

6.3. Toplumsal Dayanışma ve Hizmet Bilinci

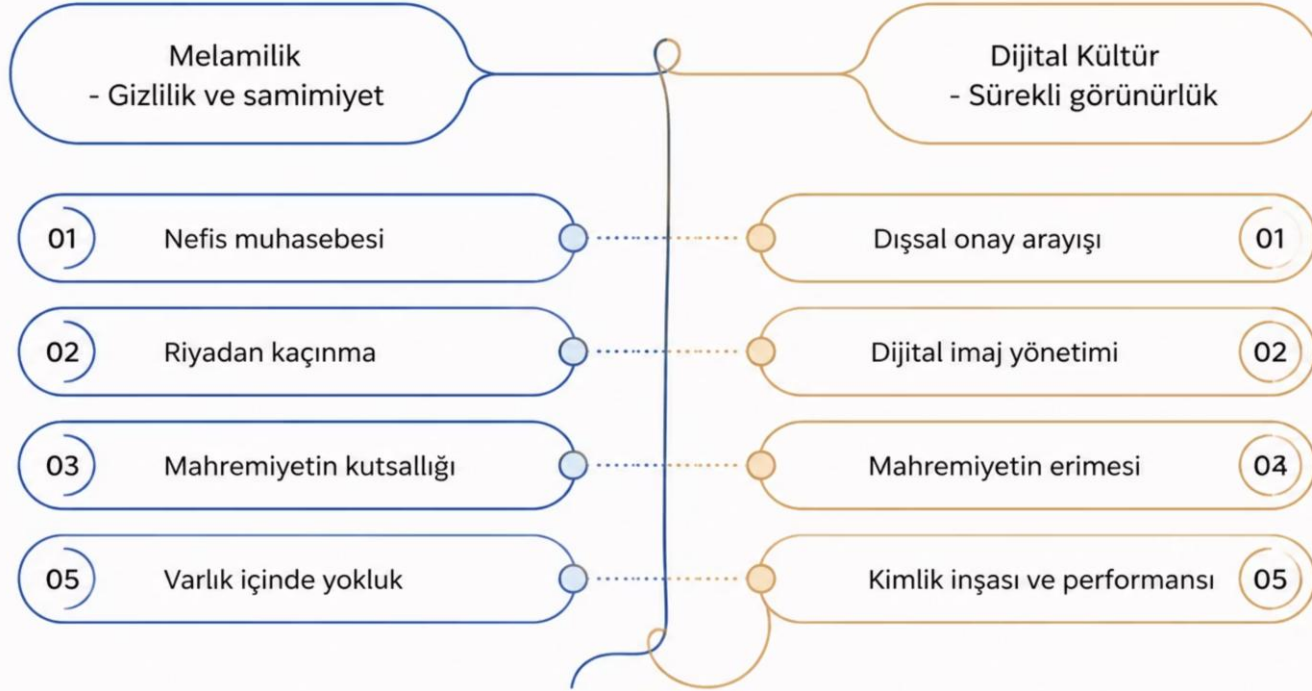
Melamî geleneğin hizmet anlayışı, sıradan mesleğe ve toplumsal ilişkilere verdiği değerle öne çıkar. Melamî için dini otorite veya manevi ayrıcalık iddiasında bulunmadan topluma hizmet etmek esastır. Bu anlayış, dijital çağda gönüllülük, sivil toplum katılımı ve topluluk dayanışması pratiklerine derin bir etik temel sağlamaktadır. Görünür olmadan değer üretmek, Melamî hizmet etiğinin özüdür.

6.4. Geleceğin Maneviyat Modelleri

Melamilik, kurumsal din ile seküler bireyciliğin ötesinde; toplumsal olarak gömülü, içsel olarak derin ve etik açıdan sorumlu bir maneviyat modeli sunmaktadır. Dijital çağın görünürlük kültürüne karşı bu kadim geleneğin işaret ettiği yol; gizlilik değil sahicilik, çekilme değil sorumluluk ve bireysellik değil ortak insanlık zeminine dayanmaktadır. Melamî ilkeler, geleceğin maneviyat arayışlarına rehberlik edecek evrensel bir değer taşıyıcısı olma potansiyeli taşımaktadır.

Sonuç ve Değerlendirme

Bu çalışma, İslam tasavvuf geleneğinin özgün ve derin ekollerinden biri olan Melamiliğin temel ilkelerini dijital çağın görünürlük kültürüyle karşılaştırmalı olarak ele almış ve Melamî düşüncenin günümüz insanının varoluşsal sorunlarına sunabileceği katkıları değerlendirmiştir. Elde edilen bulgular, Melamilik ile dijital çağın temel gerilim noktaları arasında son derece anlamlı bir yapısal karşıtlık bulunduğunu ortaya koymaktadır.

Kaynakça ve Akademik Notlar

Bu çalışmanın hazırlanmasında başvuru alan temel akademik kaynaklar ve önerilen okumalar aşağıda sistematik biçimde sunulmaktadır. Kaynaklar, çalışmanın beş ana bölümüne karşılık gelen tematik gruplar halinde düzenlenmiştir.

1

Melamilik ve Tasavvuf Kaynakları

Sülemî, Ebû Abdîrrahmân. *Risâletü'l-Melâmetiyye*. Tahkik: Ebü'l-Alâ Afîfî. Kahire, 1954. | Gölpınarlı, Abdülbaki. *Melâmilik ve Melâmiler*. İstanbul: Gri Yayın, 1992. | Knysh, Alexander. *Islamic Mysticism: A Short History*. Leiden: Brill, 2000. | Davud Yılmaz İnsanı Kamil ve Sırları 2002.

2

Dijital Kültür ve Kimlik

Goffman, Erving. *The Presentation of Self in Everyday Life*. New York: Doubleday, 1959. | Turkle, Sherry. *Alone Together: Why We Expect More from Technology and Less from Each Other*. New York: Basic Books, 2011. | Han, Byung-Chul. *Şeffaflık Toplumu*. Çev. Haluk Barışcan. İstanbul: Metis, 2017.

3

Yapay Zekâ ve Dijital Etik

Floridi, Luciano. *The Ethics of Artificial Intelligence*. Oxford: Oxford University Press, 2023. | Zuboff, Shoshana. *The Age of Surveillance Capitalism*. New York: PublicAffairs, 2019. | Vallor, Shannon. *Technology and the Virtues: A Philosophical Guide to a Future Worth Wanting*. Oxford: OUP, 2016.

4

Maneviyat, Psikoloji ve Toplum

Frankl, Viktor E. *İnsanın Anlam Arayışı*. Çev. Selçuk Budak. İstanbul: Okuyan Us, 2009. | Taylor, Charles. *The Ethics of Authenticity*. Cambridge: Harvard University Press, 1991. | Twenge, Jean M. *iGen: Why Today's Super-Connected Kids Are Growing Up Less Rebellious*. New York: Atria Books, 2017.

☐ Bu çalışma hakkında iletişim ve akademik işbirliği için Melamilik Kültürünü Yaşatma Derneği ile iletişime geçilebilir. Çalışmanın atıf biçimi: Bilge, G.B. (2024). Dijital Çağda Melamilik: Görünürlük Kültürüne Karşı Bir Maneviyat Modeli. Melamilik Kültürünü Yaşatma Derneği Yayınları.